

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékie postai megküldéssel:

Egész évre 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítottunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmertelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatárs:

CSENGEY GUSZTÁV.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

A recepció és a protestánsok.

Általános feltűnést keltett az a tény s a liberális lapok éles kommentárral kísérték, hogy a zsidórecepció főrendházi tárgyalásánál számos protestáns főrendü távol volt, még olyanok is, kik azelőtt a gyermekek vallásáról szóló javaslat tárgyalásában tevékeny rész vettek; sőt odáig fajult a dolog, hogy azt a rágalmat is kolportálták, mintha a protestáns egyház felsőházi képviselői és a kath. főrendek között megegyezés történt volna a recepció ily módon való megbuktatására.

Ezt a hirt mi époly képtelenségnek tartjuk s ép oly indignációval utasítjuk a mesék országába, mint az agg Karsay püspök tette a „Pesti-Napló“ győri tudósítójával folytatott beszélgetésében. De annyi kétségtelen, hogy a recepciót egyelőre legalább s hiszszük, hogy csakis egyelőre, a protestáns főrendüek távolléte buktatta meg.

És nagyon sajnós, hogy így történt.

Lehet ez pusztán véletlen dolga, bár valószínűtlen, hogy épen ennél az egy javaslatnál fordult legyen elő ez a véletlen.

Lehet, hogy a protestáns főrendüek távollevő tagjai azt hitték, hogy a recepció sorsa annyira biztosítva van, ez a kérdés az 1867. 17. t. cikk alkotása óta annyira megérett, hogy szavazataikra szükség sem lesz; bár tudhatták: a katolikus klérus ez ellen ép oly heves oppozíciót fejt ki és pedig dogmatikai

szempontból, a keresztség eltörölhetlen jellege, a keresztyénség állítólagos judaizálása miatt, mint pl. a kötelező polgári házasság ellen.

De mégis legvalószínűbb az a magyarázat, hogy az orthodoxabb protestánsok sem tudtak belenyugodni abba a rendelkezésbe, mely szerint a keresztyén vallásról a zsidó vallásra át lehessen térni, s lehettek, kik lelkük mélyében épugy visszariadtak a judaizmus hódító rémétől, a keresztes által adott „character indelebilis“ megsemmisítésétől, mint kath. klérus tagjai.

Azt érezték, hogy a recepció ellen szavazni nem lehet; de mellette szavazni nem akartak, nem tudtak.

Ha voltak ilyenek a távol maradt protestáns főrendüek között s aligha nem voltak, azt mondhatjuk, hogy tiszteletben tartván a vallásos és politikai meggyőződés szabadságát, a *protestantizmus szelleme ellen cselekedtek.*

Lehet-e protestáns szempontból elvileg sem engedni meg az áttérést a keresztyén hitről a zsidó vallásra? Azt hiszem, nem. Bizonyára az én felfogásom szerint is tökéletesebb vallás a keresztyén a zsidónál s az emberiség fejlődésében ahhoz képest mérhetlen haladást jelez. De a protestantizmus egész mivolta ellene mond annak, hogy akár általában a keresztyénséget, akár közelebbről a protestantizmust, vagy annak egyes felekezeteit *„egyedül üdvözítőnek“* tartsa. A biblia azt tanítja, hogy *kiki az ő hitte*

szertint ültetik meg, a zsidók az ő hitük szerint, a pogányok az ő hitük szerint. S Jézus maga mondá, hogy az Isten lélek, kit lélekben és igazságban kell imádni; hogy Jeruzsálemben-e, vagy a Garizin hegyén, az Isten előtt mindegy, csak igazán imádják őt.

S vajjon a keresztség külső jegye tartja meg az embereket? Nem, — a hit, melynek ereje kősziklákat mozdit. S vajjon keresztyén-e a megkeresztelt, de hitetlen ember? Nem azt tanítja-e a szent könyv, hogy van látható és láthatlan egyház s hogy ez utóbbiba csak az igazán hívők tartoznak?

Ha a keresztyénségben lehetne s szabad volna erőszakkal visszatartani az embereket, akkor szabad volna a keresztyénség valamely felekezetében is. Akkor a reformáció s a protestáns egyház egyes felekezeteinek keletkezése nem igazolható.

Hit és erőszak alapjában ellentétes fogalmak; fanatizmus és erőszak testvérek. Hogy ma az erőszak csak a törvény tiltó rendeletében s a kilépés jogilag semmis voltában nyilatkozzék, holott hajdan máglyákban, üldözésekben, dragonnádokban nyilatkozott: ez csak a civilizáció haladásának következménye, kvantitatív, s nem kvalitatív különbség volna.

Servet máglyahalála, az erdélyi szombatosok üldözése, az anglikán egyház hitbéli zsarnoksága szégyenfoltjai a protestáns egyház történetének.

AZ „ŐRÁLLÓ“ TÁRCÁJA.

A velencei S. Marco.

Irtá: ifj. Mitrovics Gyula.

A velenceiek a napokban ünnepelték egyik elsőrangú nevezettségüknek, a Márk templomnak jubileumát, abból az alkalomból, hogy immár 800 év tűnt el e csodálatos fényű falak fölött.

800 év? . . .

Bajos volna megmondani, hogy annyi-e?

A kegyes és istenfélő doge, Giustiniano Partecipazio érte az a szerencse, hogy az ő uralma alatt az evangelista állítólagos tetemeit velencei földre, jobban mondva vizekre, hozták s már ő alatta, 828 ban, megkezdettek építeni egy szentélyt a féltékenyen őrzött ereklye számára. Ez a kezdetleges épség egy zavargás alkalmával leégett s egy újabb építéséhez fogtak. Míg végre a jelenleginek alapjait 1043-ban Dom. Contarino doge alatt kezdték meg.

Az idő gyorsabban haladt, mint maga az építkezés, pedig már csak Krisztus urunk óta is, a második ezerbe lépett s bizony beléunhatott volna a gyors repülésbe. . . .

S talán épen az építkezés menetének ez a lassúsága adta meg a Santo Marconak is, mint általában a régibb épületeknek, sajátos érde-

kességét. Minden kor, úgyszólván minden ember-öltő, rajta hagyta a maga nyomát.

És ezek a korok, melyekbe S. Marco építetése esik, fényes időköt foglaltak magukba. Azokat az időköt, melyekben az emberiség százados kábultságából újraébredni kezdett; mikor Itália népe másodsor készült meghódítani az emberiséget lángelméinek csodás alkotásaival.

A S. Marco földszítésében nemcsak e fényes idők, hanem országok is versenyeztek.

A román népek nehézkes boltívei mellett ott van a germánok megrokkant csúcsíve. S a veszni indult Bizánc mozaikjának arany- és márványfényével vonja be a középeurópai kopár téglafalakat. . . .

A toronnyal mindig megvoltak akadva az olasz építésznek. Sohsem tudták templomaik épület-szerveit közé beilleszteni. Maga a renaissance építészet is e témát megoldatlanul hagyta reánk. A sz. Péter templomáról is elfeledte Michel Angelo a toronyt.

Ne csodálkozzunk hát rajta, ha az il Campanile is, a S. Marco tornya, jó 30 lépésnyire van magától a templomtól.

Hanem aztán maga a templom teste, a magasban uralkodó 5 kupolájával, annyival inkább tömörebb hatású.

A la piazza-ra néző főhomlokzatot 7 boltív képezi, melyeket, emeletes rendszerben, egymás fölött álló oszlopok tartanak. Ez árkádok közül

öt, a templom belsejébe vezető kaput alkot. E kapuk mindenike, hatalmas érc-munka, az olasz művészet egy-egy remeke. A középső magasabb kapu fölött áll a híres négyes fogat; egyetlen, mely fölmaradt az ó-kori művészet történeti nevezetességű quadrigái közül. Némelyek szerint Konstantinápolyból került ide, hová még az V. században Chiotból vitték el Theodosius császár alatt egy hippodrom díszítéséül. Mások szerint azonban római eredetű és Nérónak egy diadalívéről való.

E négyes fogat háta megett, a homlokzat közepén egy nagy ablak van s ennek két oldalán mozaikkal díszített ívmező. Itt ez ívmezők díszítésénél utólérte az építést a csúcsívek hanyatló kora. A homlokzatot megrokkant, behajlott csúcsba kihegyezedő, ugynevezett számárhátú ívonalak zárják be gótikus figurákkal, kényes filegrán levélkéikkel. S a tetőt ismét az összhatásban nem érvényesülő, kisebb kupolák képezik.

Az itt leirt keleti főhomlokzat alatt tágas előcsarnok van, mely folyosó alakban aztán a templomot északi és déli oldalról is körülfutja. Ezen zárt előcsarnokokból jutunk aztán be a templom belsejébe.

Imponáló, szinte megdöbbentő hatás az, mit a belépőre gyakorol eme pazar gazdagságú falaktól határolt hatalmas nagyterület. E fény és e nagyság megdöbbentő hatása alatt szinte

Hitbéli szempontok nem akadályozzák, nem akadályozhatják a protestantizmust a recepció teljes megadásában. A protestantizmus elv, s az elv ellen való vétés megboszulja magát. Az ősz pátriárkha püspök, *Karsay* a protestantizmus igaz szellemében beszélt, midőn arra a kérdésre, hogy ő, ki testi törődöttsége és 84 éves kora miatt nem lehetett jelen, megszavazta volna-e a recepciót, így felelt: *Meggyőződésem szerint a recepció mellett szavaztam volna. Igazán sajnálom, hogy nem lehettem ott, mert szíves örömmel megtettem volna ezt a lelkiismereti kötelességet.*

Általános emberiségi, magyar nemzeti és politikai szempontok pedig valószínűsítő szükségképpen teszik a zsidók recepcióját.

Az az aggodalom pedig, hogy a recepció judaizálja a keresztyénséget, oly alaptalan, hogy szinte nevetséges.

Eltekintve attól a felsőbbeségtől, mely a keresztyénséget meggyőződésünk szerint a zsidóságtól megkülönbözteti; eltekintve a művelt népek kulturájának tulajdonképpen keresztyén jellegétől; eltekintve attól, hogy a politikai s társadalmi előnyökkel Európa államaiban s közelebből Magyarországon nem jár a zsidósághoz tartozás s a kitérések mindenütt szörvényszerűek; már csak nem lehet azt képzelni, hogy 478 millió keresztyént a világon szerteszórva élő 7½ millió zsidó judaizáljon; vagy hogy nálunk ½ millió zsidó fog 17 millió keresztyént judaizálni.

Hiszzük is, hogy ha a recepció kérdése még egyszer vissza fog kerülni a főrendiházba, az eddig tartózkodó állást foglalt protesztáns főrendek is a javaslat mellett foglalnak állást. **B. B.**

KÖZÉLET.

Levelék a lemergi kiállításról.

II.

Lemberg, 1894. szept. 15.*)

Alig van magyar ember, aki ne szeretné a lengyel nemzetet, mely az elmúlt időkben

*) Targyhalmaz miatt csak most közölhetjük. Szerk.

eláll a lélekzetünk. Mint valami zürzavaros chaos, nyomakodik reánk az a sok mindenféle, melynek nézésébe belekáprázik a szemünk.

Az egész épületnél kétségenkívül legszerencsésebb az az erős központosítás a szerkesztésben, mely hatását itt fejt ki leginkább. A hármás hossz-hajó találkozik a hármás kereszt hajóval egy görög kereszt alakjában. Találkozásuk fölött egy óriás kereszt, a hajók végső szögletein egy-egy kisebb kupola.

Ez a templom teste, nagyjából leírva.

A szerkezeti részek tömör fellépése és együtt hatása az, ami lelkünket lebilincseli; a belül mozaiktól, kívül színes márványlapoktól borított falak fénye: mi szemünket elkápráztatja. 4240 négyzet métert teszi ki az a falterület, amit mozaik takar. Kívül, a homlokzat egy kicsiny részét kivéve, nincs egy tenyérynyi fal, mit be ne borítanak a színes márványlapok, nem is említve azt az 500 oszlopot, mely körülfutja a falakat, mintegy őrt állva azok épsége fölött. Bent a talajt is finom márvány mozaik fedi.

Ami fényt összehordhatott egy kereskedő állam gazdagsága, az itt van mind; ami kincset templomára rakhat egy uralkodó állam vallás kapzsisága, az föltalálható a S. Marco tágas csarnokaiban és márvány falain.

A velencei izlés nem tartózkodott semmi ríktól, semmi groteszktól, még a disszonanciától sem, hogy templomát kincstárrá és nemzeti büszkeséggé tehesse. A keresztyén tem-

annyszor velünk örült s még többször velünk szenvedett; de mily kevés az olyan magyar ember, aki *ismerné* is a lengyel testvér-népet.

Azóta, hogy gyermek-ifjú korunkban először énekeltük a *Busul a lengyel-t* s először hallottuk szavallni a *Fogoly lengyel-t*, úgy tűnik fel képzeletünkben e nemes nemzet, mint a mely Ossian fogyó népével nem tesz soha mást, mint csak méla kedvvel multján borong. Pedig ez a nép, bár megakarták ölni, most is él és hogy semmi kedve sincs meghalni, sőt hogy akar és tud is fejlődni s haladni az anyagi és a szellemi kultúra terén, ezt hatalmas megmutatta az egész világnak most politikai halála után kerek száz évvel azaz a gyönyörűen sikerült országos, helyesebben nemzeti kiállítással.

Ha néhány napot töltünk Lwow (Lemberg) városában s ott abban a kiállításban, teljesen megváltozik a kép, melyet lengyel testvéreinkről alkottunk lelkünkben.

Maga Lwow majdnem másfélszáz ezer lakosú rohamosan fejlődő város, melynek multja nem oly nagy, mint Krakkóé, de annál szebb jelene s annál különbnek ígérkezik jövője.

A város lakossága, bár a vidék tulajdonképpen ruthén, 95%-ban lengyel. Nem hallani ott más szót, nem látni más feliratot, mint lengyelt.

Budapest közel sincs annyira magyar, mint a mennyire lengyel Lwow.

Igen élénk nagyvárosias jellegű utcáin lovasuti és villamos kocsik suhannak végig.

Rövid negyed óra alatt kiröpit a villamos kocsia a kiállítási területre, mely a város felett uralkodó dombháton húzódik el. A kiállítási épületek nagy parkban vannak, melynek közepén völgymélyedés húzódik végig. A mélység fölött sodronypályán röpködhet át a szédüléstől nem féltő látogató.

Gyönyörű kilátás nyílik a völgykebelben elterülő városra.

A kiállítási területnek számszerint 131 csarnoka és pavillonja szép széles ut mentén fekszik.

Nem akarom a kiállításnak részletes, katalógusszerű ismertetését adni; inkább csak azt akarom néhány szóval elmondani, milyen benyomást tett az reám a maga egészében.

Meglepi az embert az a sok pavillon, melyet egyes lengyel arisztokraták és nagybirtokosok emeltettek saját külön kiállításai számára. Arisztokrata nép a lengyel s mai napság épen összetartó s nemzeti szellemben és bámulatos politikai érzéssel működő arisztokraciájának köszönheti első sorban, hogy a körülményekhez képest oly jó sorsa van az osztrák monarchiában.

Galicia határozottan földmívelő ország, lakosságának 75%-a őstermelő, természetes tehát, hogy a kiállítás erre vonatkozó része a leggazdagabb.

plom portáléja felé oda teszi a hippodrom lovait, mely inkább ilenék a pogány Helios szentélye, vagy egy modern lovarda felé.

A Bizancból jövő keleti fényességet párosították a román alap idomokkal s hogy semmi se hiányozzék, mutatóul megkoronázták csúcsivekkel, az oszlopokat megtarkították korinthusi kapitálékkal.

Az ember kedélyének, lelkének fogékony-ságát szinte tulfeszíti az összhalmazott, forszírozott művészi ékítés, mi folyton a szemé elé akad; de nem talál sehol oly nyugvópontot, hol valami fényesség, mely már-már sértővé válik, az embert a nagyszerű arányok élvezetében ne zavarja. Szinte jól esik kifordulni a piazza felé, hogy lelkünk megnyugvást találjon a teret három oldalról bezáró pompás renaissance három épület tiszta, nemes formáiban, egyszerű, áttekinthető szerkezetén.

De a S. Marco, disztiteseinek túltömöttsége miatt is, vagy tán ezért, mégis iskolát teremtett — a renaissance végén, jóideig képes volt föntartani a hanyatló képirást azokkal a ragyogó tündöklő színekkel, melyeket a velencei festő produkált.

És majd, ha a naturalizmus elvei nyomán a modern festészet odáig kopik — amit ugyan hinni nem tudok — hogy a színes valóságból nem fog látni csak ködöt, leomlott falakat és piszkos, szürke ruhákat, akkor ismét eljárhatnak művészeink, tanulni a S. Marco fényes mozaikjai közé.

Van galíciai falu, különböző vidékeken szokásos építésmód szerint emelt parasztházakkal, köztük a falusi nemesnek udvarházával.

Galiciában igen el vannak terjedve a paraszt-szövetkezetek, melyek falusi kaszinók s egyszersmind fogyasztási és kölcsön egyletek. Egy ilyen paraszt-kaszinónak a mintaépületét is ott találjuk a kiállításon.

Van magyar-osztály is, melyen valami 50 ismertebb magyar cég állított ki honi gépeket, iparcikkeket és termékeket.

Érdekes az irodalmi kiállítás, mely szép képet nyújt a szétdarabolt lengyel nemzet egyre bámulatosabban fejlődő kulturájáról.

Vannak ott szemléltető táblázatok a lengyel irodalom fejlődéséről, melyekből kitűnik, hogy míg 100 évvel ezelőtt 500, addig manapság több mint négyszer annyi nyomtatvány jelenik meg évenként lengyel nyelven.

Sok ideig Orosz-Lengyelországgé volt ezen a téren a vezérszerep, de mióta Galícia oly szép virágzásnak indult, ez halad elől.

Legelőkelőbb lengyel kulturális központok Varsó, hol egy század alatt 26.517; Krakkó, hol 15.912; Lemberg, hol 10.524, Posen, hol 4712 és Vilna, hol 4669 nyomtatvány jelent meg lengyel nyelven.

A lengyel tudományosság legélénkebb tüzhelye ma Krakkó városa, hol egyetem és tudományos akadémia is van.

Hivatalosan Galiciáé a kiállítás, de sok tekintetben általános lengyel nemzeti jellege van.

Vannak kiállítók úgy Osztrák, mint Porosz és Orosz-Lengyelországból, sőt Amerikából is.

A lengyel-amerikaiak saját költséjükön épített házban egész kis külön kiállítást rendeztek, hogy megmutassák mily jó lengyelek ők ott künn is.

Van az ugynevezett amerikai-házban sok érdekes látni való.

Ha végig néztük az egészet, bámulattal telünk el a lengyelek iránt, kik egész kis lengyel világot alkottak maguknak Amerikában is. — Száz és száz lengyel templom, iskola, kaszinó, különféle társulat, hirlap gondoskodik arról, hogy a Yánkeek honában se szünjenek meg hű gyermekei lenni a lengyel édes anyának.

Legtöbb lengyel van Amerikában Chicago vidékén.

Fénypontja a kiállításnak a műkiállítás, mely három külön épületet foglal el.

A legnagyobbik épületben van az ugynevezett retrospekció kiállítás, mely a lengyel képzőművészet fejlődését 1764—1886-ig mutatja be kronologikus rendben.

Ugyanott van a modern művek kiállítása is 400 művésztől 800 művel.

Lengyel és nem lengyel intézetek és magánosok áldozatkészsége és előzékenysége hozta létre ezt a maga nemében páratlan kiállítást, mely hű képet nyújt a lengyel képzőművészetnek bámulatos fejlődéséről.

Különösen meglepő azok a képek és pedig sok van ilyen, melyek a lengyel haza szomorú multjából mutatnak be gyászos jeleneteket.

Ott látjuk a keresztre feszített nemzeti géniuszt. Amott a szibériai száműzötteket, arcukon a halálos kétségbeeséssel.

Odább egész képsorozaton azt látjuk, amint a lengyel nemzeti géniusz a művészt végig vezeti a szétdarabolt hazán és szomorubbnál szomorubb jelenetekben bemutatja neki, mit kell a leigázott népnek szenvednie.

Mellette sajtószerű ellentétül egy derült színű kép lengyel pásztorfiút ábrázol, amint hanyat fekszik a napsugaraktól bearanyozott pázsiton és gondtalan vidámsággal néz bele a kék égbe.

Milyen jól esik ott a történeti arcképek közt ismerős vonásokat látnunk!

Ez itt Nagy Lajos, odább Hedvig, emitt I. Ulászló, amodább annak szerencsétlen várnai csatája. És ki az az erélyes tekintetű komoly arcu férfiú? A nagy Báthory István, Erdélynek fejedelme s a lengyelek egyik legdicsebb királya.

Itt látom, itt érzem igazán, hogy testvéreink vagy Te sokat szenvedett, dicső lengyel nép!

Külön csarnok foglalja magában a lengyel nép legféltettebb kincseit, a nagy Matejkonak képeit.

Utoljára említem, bár fénypontja az egésznek, azt a körképet, mely Kosciuskonak 1794-

iki Raclavici diadalmas csatáját ábrázolja.

Az életnek és realitásnak erejével hat ránk ez a nagyszerű körkép.

Ott látjuk, a mint a köröskörül elterülő dombokon javában dühöng a csata orosz és lengyel között.

Kosciusko ott nyargal lelkes parasztjai között, maga is paraszt ruhába s kinyújtott karal mutatja merre az ellenség. »Szabadság és nemzet! kiáltják a kaszás parasztok s vakon rohannak a halált szóró ágyuk ellen. 16 hős már elhullott, de a többi egyetlen rohammal elfoglalja az ágyukat. Legelől egy óriási paraszt, amint sapkájával befedi az ágyu gyújtólyukát s egy kezébe fogva kaszáját, lesújtja a még-egyszer löni akaró tüzért.

Odább már fut az orosz, seregének a lengyel nyomában. A háttárban feszület. Előtte imádkozó öregek, nők, gyermekek. Még odább az a hely, hol a sebesülteket kötözik.

Az egész szép, gyönyörűen szép nekünk — oltár-kép a lengyel honfinak.

A legáhitatosabb csend a nagy sokaságban, mely a képet nézi.

Még sokat irhatnék, de nem folytatom tovább, hisz úgy sem tudnám méltó képben feltüntetni a lengyelek ezen szép kiállítását.

Aki olesó, rövid s mégis élvezetes és tanulságos kirándulást akar tenni, az kövesse példamat s utazzék Lembergbe.

Az én lelkembe kitörölhetetlenül bele véődtek az ott látott képek s azt a tanulságot hagyták hátra maradandó emlékül, hogy egy államot meg lehet ideig-óráig, vagy talán örökre is, semmisíteni, de maga a nemzet ha van benne elég benső életerő...

a koporsóból is kitör s eget kér!

Dr. Szigethy Lajos.

EGYHÁZI ÉLET.

A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

Mult számunkban a kerületi gyűlés első napjáról adott tudósításunkat még a következőkkel egészítjük ki:

Közalapi segélyért 130 egyház 53 ezer frt, 107 lelkész 20 ezer frt erejéig folyamodott s az esperesi kar 98 egyházat ajánl 11508, 100 lelkészt 7480 frt erejéig. Sok és nagy a szükség, kevés a rendelkezésre álló erő! Rendkívüli **állami segélyért** 65 folyamodót ajánl az esperesi kar 1625 frt erejéig.

A közgyűlés második napján (okt. 4-én) az ipar- és kereskedelmi iskolai vallásoktatás szervezése tárgyában a Baldácsi alapítványi igazgatóságba kiküldendő megbízottakat, a segélyegylet választmányi rendes és póttagjait választották meg.

Következik a kerületi középiskolai felügyelő választása.

Mielőtt a titkos szavazás kezdetét vette volna, Szeremley Sámuel azon indítványt terjeszti elő, hogy a megválasztandó felügyelő legyen köteles a hazai és külföldi legjelesebb gimnáziumokat tanulmányozni; továbbá állapítsák meg előre a felügyelő részére a szolgálati utasítás.

Gr. **Degenfeld** József az indítvány első részét elfogadja, a szolgálati utasítás azonban — véleménye szerint — később is megállapítható.

A közgyűlés szintén csak az indítvány első részét fogadja el s megkezdi a szavazást a két pályázóra: **Joó** Istvánra és **Dr. Nagy** Zsigmondra. — A középiskolai felügyelői állásra megválasztott **Joó** István 46 szavazattal a **Nagy** Zsigmond 4 szavazata ellenében. Üres lap beadatott 15.

A főiskolai orvosi állásra, mely állással a törvényszéki orvostan tanítása is egybe lesz kötve, két pályázó jelentkezett, u. m.: **Dr. Tüdös** Kálmán és **Szentpály** Béni debreceni ifju

orvosok. — A tanári kar mindkét pályázót képesítettnek tartja s első helyen **dr. Tüdös** Kálmánt, második helyen **dr. Szentpály** Bényt ajánlja. A megválasztandó orvos 1000 frt tisztelet-díjat kap évente.

Főiskolai orvossá megválasztott **dr. Tüdös** Kálmán 37 szavazattal a **dr. Szentpály** Béni 28 szavazata ellenében. Több hibás szavazólap megsemmisített.

Buzás Pál főiskolai levéltárnok lemondván, 44 évi buzgó működéseért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a közgyűlés s egyhangú felkiáltással **Balogh** Ferencet választja meg főiskolai levéltárnokká.

A közgyűlés a szatmári egyházmegye azon indítványát, hogy a tanítói pótvizsgálat fölvételére az egyes egyházmegyék hatalmaztassanak föl, elvetette. Valóban, nagyon káros hatású lenne a képesítő vizsgálatok ha csak egy részének is, eme decentralizálása.

A lelkész-képességi vizsgáló bizottság tagjaiul ismét megválasztatnak: **Dávidházy** János, **Széll** Kálmán, **Szeremley** József, **Szabó** Kálmán és **Szabó** János.

A történelmi bizottság és a theologiai tanárok képesítését eszközöző egyházkerületi küldöttség megalakítására nézve a gyűlés végén tesz javaslatot az elnökség.

A közalapi végrehajtó bizottság rendes tagjaivá megválasztottak: **Szabó** János, **Széll** Kálmán, póttagul pedig **Isaák** Dezső.

Hosszabb vitát keltett **Kágyi** Lajos ügye, kit azon hiszemben, hogy rendes lelkész, kineveztek nagyváradi feyházi lelkészszé. Az igazságügyminisztert feliratilag értesíteni fogják ezen tévedésről.

A felső-szabolcsi egyházmegye az egyházmegyei tanácsbírák számát egygyel emelni kéri. A kérelem megadatik.

A felső-szabolcsi egyházmegye azon indítványa, hogy esperesi elbocsátvány nélkül a lelkészek ne alkalmaztassanak: egyhangulag elfogadtatik.

Az állandó szavazat-szedő küldöttség je-

ság érdekében indították meg. Én ellensége vagyok annak a mozgalomnak, mi a magyar légiót teremtette. Ha te ezt tudtad felőlem, miért nem tudtad ezt hiveddel? miért hoztad el nekem ezt a kinevezést, mit el nem fogadhatok?

— Mert nem hiszem, hogy a régi villámvezér egészen kivészett volna belőled; nem akartam hitelt adni annak a véleménynek, mely téged azzal gyanúsít, hogy vissza vonulásod minden cselekvéstől nem meggyőződés, hanem kislélkű gyáva családi szeretet.

Bertha a szavakra lángolva ugrott fel.

— Ah ez méltatlanság! — Ó nem gyáva, ő menne, ha jónak látná és én nem tartanám vissza.

A tábornok visszainté nejt.

— Ilma, hozz be egy gyertyát.

Ilma belépett a mellékszobába s behozta a kívánt tárgyat.

A tábornok meggyújtotta a gyertyát, kivette Marcell kezéből az iratokat s a gyertya lángjára tartotta. A papiros lobbot vetett s néhány pillanat múlva csak fekete hamva látszott szétröpkedve s lehullva a padozatra.

A tábornok Marcellhez fordult.

— Amint a magyar légióba léptél, megszüntél az én tisztetem lenni, kövesd meggyőződésedet és mondd el, amit láttál.

Az egykori bajtársak, az elválhatatlanul jó barátok, most az örök elválás megrendítő pillanatában még csak kezét sem nyújtottak egymásnak. Marcell Ferenc keserű dacos tekintettel nézett a tábornak szemé közé.

— Elmondom nekik. Isten veled. Elégetted a szabadság felhívó szavát, de az nem használ te neked semmit Mártonfy Farkas tábornok, mert azt nem fogják neked elhinni Bécsben, hol a halálítélet már ki van mondva fejedre s csak alá kell írni.

A hölgyek rémulten bámultak rá e kegyetlen szavakra Farkas is megdöbbenve kérdezé:

— Halálítélet — az én fejemre? hol vetted ezt a kegyetlen eszmét?

— Az való. Vagy azt hiszed, képes lettem volna e lépésre, rá bírhatott volna valami, hogy neked ezt a felhívást elhozzam, ha nem tudom, hogy így is, úgy is el vagy veszve. Neked nem bocsátották meg azt, ami voltál, mert nem igyekezted azt elfeledtetni. Lettél volna akármi, képviselő,

Hanem azért nem mozdult senki.

Cynikus kárörömmel, összedugott kézzel várta a nemzet, hogy mi fog következni ezután.

A porosz hadsereg átlépte Magyarország határát; a magyar örült neki, de nem ment eléje.

A légió tábornoka sötét csalódással tekintet le a hegyekről rég elhagyott, újra látott hazájára s keserűen kiáltott fel:

— Ez nem az a nemzet, melyet én elhagytam!

Hanem abban lehetett bizni, hogy az alkalom megteremti a lelkesedést is.

Az ellenség győzelmének örülni már fél szövetség az ellenséggel.

Megkell kezdeni a harcot és a nemzet fölkel.

Pozsony mellett csatára készült a két ellenséges hadsereg. Itt már nem állítottak magyar seregeket a poroszok ellen; a magyarban nem lehetett bizni.

És a magyar nemzet cynikus phlegmával nézte, hogy készül megverekedni két ellenséges fél egymással az ő tulajdon országában. A magyar saját hazájában néző publikuma volt a harcnak.

A két Mártonfy is e publikumhoz tartozott. Osi kastélyukban elzárkózva várták a dolgok kifejlődését.

Hanem most megfordítva teljesedett be rajtuk az ismert példabeszéd Mohamedről.

Ha Mohamed nem ment a hegyhez, a hegy ment Mohamedhez.

Egy napon a Mártonfyak egy-egy gyanus peccétes levelet találtak íróasztalukon, hogy került oda, arról fogalmuk sem volt. Megdöbbenve néztek össze.

Mártonfy Farkas bontotta föl először a magáét s elbámulva kiáltott fel.

— Ez ármány, ez malitia! ehhez nincs joguk. Semmit sem akarok tudni felőle!

És hasonló megbotránkozással kiáltott lel Mártonfy Kálmán is, mikor a magáéba tekintett.

Abban a két levélben tábornokká való kineveztetésük jött meg a magyar emigrációtól. Farkas a felső megyék fölkelő seregeinek vezérévé neveztetett ki, Kálmánt pedig a dunántúli vidék vezérletével bízták meg.

lenti, hogy egyházkerületi világi tanácsbírói állásra 519 egyházközségből 701 szavazatot érkezett s ebből legtöbbet, 223 szavazatot, *Uffalussy Béla* kapott, — utána legtöbb szavazatot *Lengyel Imre* és *Medve Kálmán* kaptak. Miután abszolút többség nincs, a legtöbb szavazatot nyert három jelölt közt újabb választás lesz.

Konventi tagokul megválasztottak: rendes tagok egyházi részről *Tóth Sámuel*, *Szabó János*, *Székely Kálmán*, *Szeremley József*, — rendes tagokul világi részről: gróf *Degenfeld József*, *Horthy István*, *Isaák Dezső*, *György Endre* — póttagokul egyházi részről *Szeremley Sámuel*, *Kiss Albert*, világi részről *Kovács Ferenc*, dr. *Tisza István*.

A debreceni *Kossuth-szoborbizottság* azon kéressel fordult az egyházkerülethez, hogy a kerület is járuljon hozzá a szoboralaphoz. A bizottság *Thaly Kálmán* indítványára, *György Endre* pártoló felszólalása, után hozzájárult elvileg az indítványhoz s egy bizottságot küldött ki javaslatlétel végett.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

A hét halottjai: Tomori Anasztáz és Justh Zsigmond. *Tomori* az irodalomnak és művészeteknek hozott gazdag áldozataival tette halhatatlanná nevét a magyar műveltség történetében. Mint a körösi ref. főgimn. egyszerű tanára kezdte pályáját. Hirtelen gazdag örökséghez jutván, valóságos Maecenasává lett irodalmunknak. Elég csak a magyar Schakespeare kiadására utalnunk, mely az ő áldozatkészségének köszönhető megindulását és szerencsés befejeztetését. — *Justh* inkább a jövő embere volt; munkássága felett természetesen még nem donthetett az irodalom történet (kritikánk nyomán, hogy megállapíthatna volna kétségenkívüli becsét.) Előttünk inkább egyénisége az, mely arra kész minket, hogy itt e helyen, a legnagyobb tisztelettel hajoljunk meg emléke előtt. Egyike volt azon keveseknek, kik a gazdagságot finom, művészi élvezetekre hasz-

nálják fel; egy volt azok közül, kik a nemeséget és magyar hazafiságot a komoly tanulmányokban és igazi, mély műveltségben keresik. Gyonge, törekény, beteges testével, lángoló buzgalmában folyton a magyar irodalom és művészet felvirágoztatásáért és elismertetéséért fáradt, Párizs szalonjában és falusi magányában, író asztala előtt. A nemzet hálája és elismerése kíséri sirjukba elhunyt jeleseinket.

Megjelentek. «*A Biblia női alakjai*». Irta *Kenessey Béla*. A 44 képpel díszített szép kötet a lendületes előszón kívül az ó-testamentumból 22, az új-testamentumból 18 női jellemképet mutat be. A jeles szerző derék művét ismeretnifogjuk. «Emlékbeszéd *Kossuth* temetésékor, 1894. ápr. 1.». Irta és a kunhegyesi ev. ref. templomban elmondotta *Csánki Benjámin* ev. ref. s.-lelk. Most, hogy a párját ritkító kétségű, hitben és tudományban ékes ifju *Timotheus* veszélyes mellbetegségbe esett, szerető főnöke, igaz barátja, *Rácz Miklós* kunhegyesi ev. ref. lelkész azzal a céllal adta ki, hogy a befolyó tiszta jövedelmet a jeles ifju gyógyításának, különösen enyhébb égalj alá utazásának költségeire fordítja, mely célra Kunhegyes lelkes intelligenciája is örömmel áldozott. Micsoda reményekre jogosít az oly férfit, ki ily fiatalon lebilincseli eszével, szívével, jellemével azokat, kik ősmerek! Adja az ég, hogy a nemes cél teljesen sikerüljön! Érdekes füzetet adott ki a misztótfalusi (szatmármegyei) ref. egyház, illetve lelkésze *Papolezy Zoltán*, «Emléklapok, a misztótfalusi ev. ref. egyház új tornya felavatásának s 300 éves fenállásának örömmünepén az 1894-ik év augusztus hó 19-én tartott beszédekéből». A füzet leírja az ünnepélyt, aztán van benne előlma *Lukács Ödöntől*, egyházi beszéd *Gergely Károlytól*, az egyház haromszázados és a toronyépítés története *Papolezy Zoltántól*, utóima *Benesik Istvántól*, s a templomba nem fért közönség előtt *Nagy Lajos* által elmondott imák és beszéd. A füzet ára 30 kr. és a tiszta jövedelem *Kiss Miklós*, híres magyar könyvnyomdász és betűöntő születési

helyén, *Misztótfaluban* felállítandó emléktábla költségeire fog fordítani.

Irodalmi hírek. A Szent-István-társulat ki akarja adni Dr. *Weisz János* gráci egyetemi tanár, «*Világtörténelmének*» magyar fordítását. A mű 22 kötet, egy kötet ára füzve 4, diszes és erős félbörkötésben 5 frt. A társulat csak akkor adhatja ki a munkát, ha a kibocsátott előfizetési felhívás alapján legalább 500 megrendelő jelentkezik. Tíz megrendelő után egy tiszteletpéldány jár. *Eisler G.* (Budapest, VI. Andrassy út 31.) könyvkiadó lefordíttatja *Lamennais* Ferenc Róbert «*Liore du Peuple*» című művét «*A nép könyve*» cím alatt. Előfizetési ára 1 korona s ez f. hó 15-ig küldendő be. Tíz előfizető után tiszteletpéldány jár. *Herzeg* Ferencz, ki egy csapásra meghódította tárcáival, elbeszéléseivel s színdarabjaival a magyar közönséget, heti lapot fog kiadni, melynek ára évnegyedenkint 2 frt lesz. A jöhirnevű *Singer* és *Wolfner* cég (B. pest, Andrassy-ut 10), a kiállítás külsőségeiről fog hűséges gondot viselni, amint igéri; a belső tartalom pedig — a prospektus szerint — friss, változatos és egyszerű lesz, — az élő Magyarország közlönye, a magyar család ujsága.

UJDONSÁGOK.

Az október 6-iki nemzeti gyásznapot — mint levelezőnk írja — az Emke hétfalusi fiókja, a tömösi szorosban levő „magyarok-varánál”, *Kiss Sándor* ezredes és vitéz társainak hősi küzdelme helyén, kegyelettel ünnepelte meg. Ez alkalommal az ugyanott felállított honvédelemeket megkoszorúzták; továbbá *Borcsa Mihály*, bácsfalusi ev. lelkész, negyvennyolcas honvéd-tizedes mondt meg-ható szép imát; végül az ünnepély méltóságát a hétfalusi Emke-dalárda több hazafias dal eléneklésével emelte.

Baltik püspök Pozsonyban. A lapok következő, egyházigazgatási szempontból is fontos hírt közlik: *Baltik* püspök, aki egyuttal

Igy jött a hegy Mohamedhez, mikor annak épen nem volt kedve csodákra vállalkozni.

A meglepetés első pillanatai után *Farkas* nyugodtan fordult *Kálmánhoz*:

— Azt hiszem — mondá — e két levélhez semmi közünk, tűzbe velük. Hanem először meg akarom tudni, ki csempészte ezt be asztalunkra. Hogy az agitátorok már írószobámig tudnak benyomulni, ez annak jele, hogy már környezetemmel egyetértenek. Kezdjük el a feleségemnél.

Bementek mind a ketten *Berthához*, ki épen ragyogó szemekkel olvasott fel valamit leányának egy nagy ivü politikai hírlapból.

Farkas csodálkozva állt meg veje előtt.

— Talán te is a poroszok győzelmét olvasod leányodnak?

— Azt! — vagy azt hiszed, hogy ez minket nem érdekelhet?

— Csakugyan azt hiszem.

— Felőlem hiszed azt? kérdé büszke lángolással *Bertha*, a villámvezér nejről? midőn bujdosó társa és barátja az ország határain áll és szövetségeseink győzelme Magyarország felszabadítását hirdeti.

E pillanatban *Bertha* egészen a 49-iki hőslélekű nő volt, ki egykor *Bergmann* Károlylyal szállt szembe a magyar szabadság lángoló szavaival.

De *Farkas* összehúzta szemét.

— Mindezt a hírlapból olvastad ki?

— Lelkem hevéből! — A honvéd tábornok neje vagyok.

— Melyiké, a 49-iki tábornoké, vagy ezé itt, aki e levélben van felmagasztalva?

Ezzel odanyújtá a levelet nejeének.

Bertha kezében remegni kezdett a levél, megdöbbenve nézett férjére, majd *Kálmánra*; arcáról eltűnt a pirosság s szorongó szívvel kérdé:

— Mi ez? mit jelent ez?

— Azt, hogy engem a poroszok a Magyarországon támasztandó fölkelés vezérévé neveztek ki, *Kálmánt* hasonlóan. Nos, hova lett az előbbi lángolás? A honvédtábornok neje, leánya nem örülnek a kitüntetésnek?

A két nő két oldalról egyszerre ölelék át *Farkast* s *Bertha* reszketve suttogá:

— Valami borzalom fog el, drága egyetlenem, te akartad ezt?

Farkas kibontakozott a kettős ölelésből s komoly nyugalommal kérdé:

— Ki tette e leveleket íróasztalomra? Van erről valami tudomástok?

A nők összenéztek.

— Semmit sem tudunk! felelék.

— Én nem akarom a fölkelést, nem akarok semmit sem tudni ez átkos dologról; de azt meg kell tudnom, ki üzi hátam mögött ezt az örültséget.

Ima — mintha valami eszébe jutna, most élénken lépett atyja elé.

— Én az előbb *Marcell* bácsit láttam tőled kimenni, azt hittem veled beszélt.

— *Marcellt*? — kiáltá *Farkas*. — Igaz, ez az ember egy idő óta olyan különös.

Csengetett s hívatta *Marcellt*.

Midőn belépett, a tábornok odanyújtá neki az iratokat s csendesén kérdé:

— Te hoztad be hozzám ezt?

Marcell kiállta a tábornok éles tekintetét s határozott hangon felelé:

— Én.

— És miért?

— Mert a légió tábornoka bizott meg velem.

— És mi alapon és jogon fogadsz te el a tábornoktól megbízásokat?

— Mint a magyar légió tagja.

— Te beléptél a legióba? — anélkül, hogy ezt velem, egyetlen barátoddal, közölted volna? *Marcell*, mivel érdemltem ezt tőled?

— Tudtam, hogy ellenezni fogod; nélküled kellett cselekednem. Te nagyon megváltoztál, *Farkas*, én a régi maradtam; azén meggyőződéseim most is az, ami volt 48-ban: minket csak háboru szabadíthat föl. Most erre alkalom kínálkozik, én megragadom azt. Lehet, hogy nem fog sikerülni, amit akarunk, de legalább megtettem kötelességemet.

— Jól van, ne vitatkozzunk erről. De magad mondod, hogy én megváltoztam. Igazad van annyiban, hogy nekem nincs hitem a harcban s a mostanít épen nem a szabad-

liptó-szent-miklósi lelkész, nemsokára Pozsonyba költözik és ott fog állandóan lakni. Amióta a hazafias egyházfő oly erélyesen és rendületlenül védte a magyar állameszmét az evangélikus pánszlávok ellen, ijesztő módon megszaporodtak ellenségei a saját hitsorsai között. Lelkészi állomásán. Liptó-Szentmiklóson is szép számmal vannak, akik a hazafias püspök iránt nem viseltetnek a régi rokonszenvvel. A lelkészi állásról különben nem emiatt mond le. Legközelebb ugyanis *oly változás történik mindanegy evangélikus püspöki kerület szervezetében*, amelynek következtében a püspökök megszabadulnak a lelkészi teendőktől s kizárólag az egyházkerület lelki kormányzását végzik. Báró Prónay Dezső indítványozta e reformot s terve már nemsokára meg is valósul. Baltik püspök székhelye Pozsonyban lesz.

Választások Máramarosmegyében.

Máramarosszigeten a legközelebbi vármegyei közgyűlésen Szabó Sándort megyei főjegyzőnek, Agoston Sándort árvaszéki elnöknek, Pogony Zsigmondot tiszavölgyi főszolgabírónak, Urányi Aladárt tiszavölgyi, Ferenzy Jánost visóli szolgabírónak választották meg. Grodszky Ödön tiszavölgyi szolgabírót pedig Husztra helyezték át.

A katolikusok panasza.

Belvárad, baranyamegyei község, magyar ajkú római katolikus lakosainak kérelmére, a pécsi püspök már egy évvel ezelőtt elrendelte a belvárad plébánosnak, hogy minden negyedik vasárnap magyar legyen az isteni tisztelet nyelve. De a püspök meghagyása még ma sem hajtatott végre. Így van Birjánban is, a hol pedig a lakosság háromnegyed része magyar. Mind e sérelmek orvoslására ismét újabb lépéseket tesznek.

Új cukorgyár a vidéken.

Hódmezővásárhelyen egy budapesti tőkepenzes konzorcium cukorgyárat akar építeni. Az alapítások iránt már megtörténtek az első lépések. Az alapítók kérdést intéztek a gazdáknál, vajjon hajlandók-e oly mennyiségben cukorrépat termelni, a mely a gyár üzemét egész éven át biztosítaná. Továbbá felkérték a várost, hogy biztosítson a felállítandó gyárnak bizonyos kedvezményeket a telket és épület-anyagot illetően. Ha a terv mielőbb létesül, akkor az ottani munkaviszonyok újra kedvezőbb fordulat előtt állanak, ami tekintettel az ottani sanjaru helyzetre, igen örvendetes körülmény volna.

A munka áldozatai. Megrendítő szerencsétlenség történt, mint értesülünk, Egerben f. hó 5-én (péntek reggel), Gallasy József temetkezési vállalkozó munkahelyiségeiben. Padlómaázfőzése közben a szpiritus- és terpetinből álló gyulékony anyag az összeöntésnél lángra lobbant és hevesen explodált. A felcsapódó láng a főzéssel foglalkozó Gallasy Józsefnek kezeit, segédjének, Ferenczi Mihálynak pedig arcát úgy összeégette, és sebekbe borította, hogy azóta mindketten súlyos betegek.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A magyar delegáció okt. 4-iki ülésén a megszállott tartományok költségvetését fogadták el első sorban minden vita nélkül. A hadügyi költségvetésnél Bolgár Ferenc kijelenti, hogy egyes fölösleges tételeket mint pl. a felállítandó harmadik katonai akadémia terveinek címén szereplő 40,000 frtos tételt, — nem szavazza meg. De általánosságban az egész bizottság a költségvetést egyhangulag elfogadta. Következett ezek után a tavalyi delegáció határozataira adott miniszteri válaszok tárgyalása. A válaszok közül egy, a harmadik katonai akadémia s az e célra megállapított költségre vonatkozik. Ehhez már Apponyi is hozzászólt s kijelentette, hogy a magyar katonai oktatás már nemcsak nemzeti és katonai kérdés, hanem társadalmi követelmény is. Az előirányzott 40,000 frtos tételt nem szavazza meg, mert az német anyanyelvű akadémiának van szána, a minek felállítására egy fillért sem szavaz meg. Ezután a hadügyi kormánytól benyújtott közjogi tankönyvet kifogásolta, de Wekerle felszólalására a bizottság Apponyi indítványát mellőzte.

Október 5. A magyar és osztrák delegáció ülésezett. Mindkét országos bizottság a hadügyi költségvetést tárgyalta s azt részletei-

ben is elfogadta. Ezenfelül a magyar delegáció a zárószámadási albizottság jelentését is letárgyalta és tudomásul vette.

Október 6. A magyar delegáció az elfogadott költségeket véglegesen megszavazta s egyuttal felolvastatott a miniszterelnök átíratva, melyszerint a király megköszönte a delegátusoknak nevenapja alkalmából hozzája juttatott szerencse kívánságait. A záróülés vasárnap délutánra tüzetett ki.

A magyar delegáció október 7-én tartotta záróülését, melyen Kállay Béni, közös pénzügyminiszter, tolmácsolta a királynak köszönetét és elismerését a: országos bizottság buzgó működéséért. A legmagasabb köszönetet élénk elismeréssel fogadták.

Ezután gr. Tisza Lajos, elnök, tartotta meg záró beszédét, a melyben még egyszer feljuttotta a bizottságok működését, a közös miniszterek által adott megnyugtató válaszokat s mindebből következtetve azt konstatálta, hogy az általános helyzet kielégítő, az európai béke, emberileg szólva, továbbra is biztosítottnak vehető; épen azért öngyilkossági kísérlettel volna határos, ha az adófizető polgárok utolsó fillérüket is fel nem áldoznák a hadügyi budgetnek addig, míg Europa nagyhatalmai közös egyetértéssel az általános lefegyverzést meg nem kezdik. Beszéde végén hangos éljenzés közt lelkesen emlékezett meg dicső királyunk hazaszeretetről és alkotmányos felfogásáról. Végül Ghyzozy Béla fejezte ki a bizottsági tagok nevében szíves köszönetét az elnök s összes tisztartásai iránt.

Ezzel az ülés bevégeződött.

Az osztrák delegáció költségvetési albizottsága is tartott okt. 7-én ülést, a melyen gr. Badeni elnök kijelentette, hogy a mindkét delegáció által hozott határozatok teljesen azonosak s egyszersmind az albizottságnak támogatásáért köszönetet mondott.

A politikai helyzet. Az egyházpolitikai javaslatok közül keresztült meg a nyár elején a *kötelező polgári házasságról* szóló s az ezzel junktimban levő, mely a *gyermekek válásáról intézkedik*; az *állami anyakönyvezésről intézkedő javaslatot* az október 10-iki ülésben 102 főrend 96 ellenében, mondhatni módosítás nélkül, fogadta el. Megbukott ellenben: a *vallásszabad gyakorlatáról és a zsidók recepciójáról* szóló két javaslat. A klérikalikus szerdai vere-sege azt mutatja, hogy talin mégsem oly fenyegető a veszedelem, mint a csatavesztés első pillanatában látszott. A megbukott javaslatok is fontos követelményei a haladó kornak s okvetlenül keresztülviendők; de a felekezeti köz-i viszonyok, az egységes jogrend s az állami konszolidáció szempontjából a keresztülmentek a legfontosabbak. Hiszszük, hogy a kormány és a képviselőház liberális többsége ezeket is és rövid időn változatlanul terjeszti a főrendház elé, mert, hogy öfélésege szavaival éljünk, azok politikai szükségét képeznek.

Azon protentáns főrendüeknek, kik a zsidó recepció tárgyalása alkalmával tartózkodtak a szavazástól, eljárását erősen kommentálják a fővárosi lapok. Mi is azt hiszszük, hogy e tartózkodással nem cselekedtek a protestantizmus szellemével egyező dolgot. A recepció kérdésében nem volt habozó töprengésnek helye s itt áll az: ki nincs velem, ellenem van. A reformátusok közül is sokan maradtak el, az ág. ev. egyházi méltóságok közül pedig csak az egyetlen Radó Kálmán szavazott, természetesen a recepció mellett. Így szavaztak a protentáns egyház hivatalos képviselői közül: Papp Kovács Gábor, Szász Károly református püspökök, Vályi János református egyház kerületi gondnok, Radó Kálmán ágostai egyházkerületi felügyelő, Dániel Gábor, az unitárius egyház főgondnoka. De ha sajnáljuk, hogy ez így történt, örömmel emeljük ki, hogy legalább a *recepció* ellen egyetlen protentáns méltóság, sőt az egy Odeschalchi Arthur herceg kivételével, egy protentáns sem szavazott.

Győzelem és vereség. Wekerle, kit a főrendház ultramontán-liberális többsége sehogy se akar beengedni az egyházpolitikai reformok nem épen nyugalmas kikötőjébe, október 9-én terjesztette elő a képviselőházban pénzügyi expozéját. Kemény csatákat kellett vívnia a liberáliszmus érdekében s hol bukott, hol győzött, mint miniszterelnök. Utolsó bukása az elsónél is súlyosabb természetűnek látszik. De hogy mint pénzügyminiszter, a valutát kivéve,

feltétlenül diadalmas, azt el lehet ismerni még nagyszámu ellenségeinek is. A valuta helyreállítása igaz, hogy megakadt, de el nem akadt s az ily nagy művel járó természetes nehézségek s az osztrák részről támasztott nehézségek az ily helyzetet könnyen érthetővé teszik. De az már kétségbevonhatlan siker, ha felesleggel, igaz, hogy csak 18309 ft felesleggel, tud lezárni egy oly költségvetést, melyben a mult évihez képest a rendes szükségletek 26.4 millió forintra emelkedtek a tavalyihoz képest s ennek dacára a rendes bevételek 445 milliója 24 millióval haladja felül a rendes kiadások előirányzatát. Hogy a végleges eredmény még is ily csekély felesleget tüntet fel, azt a rendkívüli és átmeneti kiadások és beruházatok 46 millió forintjának lehet tulajdonítani. S ha ez a csekély felesleg csak aránylag is olyan zárószámadási eredményt jelent, mint aminőt 1893-iki zárószámadás feltüntet, hol e fölösleg 55.2, — illetve 34 millió forintot tesz ki: akkor csak hálával tekinthet a nemzet annak a pénzügyminiszternek a működésére, ki, igaz, hogy óriási áldozatok, de nem hiába hozott áldozatok árán helyreállította az államháztartási egyensúlyt, beszerezte a valuta helyreállításához szükséges aranyat, s oly helyzetbe juttatta az országot, hogy a kilátásban levő reformok rendkívüli költségeit is elbirhatja. A mezőgazdaság jelen válságos helyzete e fényes eredményt s az új költségvetés számításait csorbíthatja, de tönkre alig teheti.

Vadnai Andor főispán beiktatása.

Szentesre, vasárnap délután 4 órakor érkezett a főispán a Szolnok felől jövő vonaton és a nagytőkei állomáson a járási szolgabírák és számos törvényhatósági bizottsági tag fogadták. A pályaháznál a városi képviselő és a tisztikar élén Burján Lajos polgármester mondott Szentes város közönsége nevében üdvözlő beszédet, melyre a főispán válaszolt. Erre bekövetkezett a bevonulás a városba, a hol dr. Csathó Zsigmond alispán üdvözölte Vadnait. Másnap reggel 9 órakor a róm. kath. templomban Veni sancte volt és erre következett 10 órakor az ünnepélyes rendkívüli közgyűlés. A gyűlést megnyitó alispán indítványára küldöttség menesztetett a főispánért. Az alispán üdvözlő beszédére az eskü letévése után a főispán éljenzéssel fogadott beszédet tartott, melyben az alföldi agrár-szocializmusról is nyilatkozott.

A bomlodozó Starcsevics-párt. Zágrábból telegrafálja a «P. N.» levelezője: A Starcsevics-pártban keletkezett konfliktus mindinkább elmérgesedik. Barsics hivi ki fognak lépni a pártból s külön frakciót fognak képezni a tartománygyűlésben. A Starcsevics-párt orgánuma ma közöl a konfliktusra vonatkozó okiratokat, amelyek erősen támadják Frankot és Polnegovicsot, a Starcsevics-párt vezéreit. Két nyílt levélben pedig határozottan inzultálja *Baharesicset*, kérdezvén tőle, mennyit kapott azért, hogy a párt ellen nyilvánosan fellépett. Egyébként a Starcsevics-párt orgánuma, amely 1886 óta ki volt tiltva Boszniából, most ismét megkapta az engedelmet Kállay Béni közös pénzügyminiszterrel, hogy szabadon küldheti példányait az okkupált tartományokba.

A függetlenségi és 48-as párt e hó 8-án tartott értekezlete elítélte azon f. eőri pártbeli választók magatartását, kik Győry Elekkel szemben Festetich Andor gróf miniszterre szavaztak. *Az egyházpolitikai reformok kérdésében követendő magatartást* illetően az »Egyetértés« úgy értesül, hogy a párt körében uralkodó felfogás szerint a tulnyomó többség a főrendház magatartása után is pártolni fogja e javaslatokat, mint elveinek valószínűit. (A főrendház mostani magatartása után a demokratafüggelenségi pártnak még nagyobb kötelessége hűen kitartani a javaslatok mellett.)

Az állami szesz-monopolium behozatala kilátásban van. Ezt jelentette be Wekerle expozéja a következőkben: »A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pénzügyminiszterével arra az elvi megállapodásra jutottam és olyan tárgyalásokat tettem folyamatba, melyek a kontingentált szesznek az állam részére való beváltását a mezőgazdasági szeszgyárakat megillető bonifikációnak árban való megadását, az állam által beváltott szesznek rafinálását, vagyis tisztítását, a külföldre való szesztermelésnek egészen szabadon való hagyását és az állam által beváltott és

tisztított szesznek nagyban való forgalomba hozatalát célozzák. Remélem, hogy e tekintetben folyamatba teendő tárgyalások során sikerülni fog azokat a célokat elérni, amelyek egy pénzügyi, mint közgazdasági és közegészségügyi tekintetben szem előtt tartandók.

A dunai gőzhajózás kérdése. A dunai gőzhajózás tárgyában Budapesten a kereskedelmi minisztériumban folytatott tárgyalásokat befejezték. A legtöbb kérdésben, melyek az illető közlekedési vállalatok, nevezetesen a létesítendő Magyar Hajózási-Társaságot, továbbá a Magyar Államvasutakat és a Dunai Gőzhajós-Társaságot közösen érintik, *egyetértő megállapodások jöttek létre.* Az eddigi tárgyalások eredményeit most már véglegesen szövegezik. Budapesten alkalmasint a szombaton tartandó új értekezleten fogják e szövegezést aláírni.

Legujabb. Mint a *Weherle*-kormány lezavartatása után mindig, most is válsághíreket terjesztenek. Különösen bizonyosra veszik *Szilágyi* Dezső elejtését. A mostani hírlélekedések csak az az érdekes, hogy kormánypartii lapok is a szabadelvű párt csekély többségéről, *Szilágyi* elejtéséről, válságról stb. cikkeznek. Lehet azonban, hogy *Szilágyi* pozícióját e hatalmas ember pozsonyi beszámolója újra megerősíti. Ő olyan, mint *Archimedes*, egy pontból ki is emeli, meg is erősíti — a miniszteri széket.

Külföld.

A cár betegsége mindjobban súlyosodik. Általános vélemény az, hogy a baj halálos természetű, bár a hivatalos és félhivatalos jelentések javulást hirdetnek. A cárt igen bántja, hogy nem második fia, *György* nagyherceg lehet utóda, mert ez egészen vele hasonló gondolkodású, míg a trónörökös, *Miklós*, szabadabb, sőt alkotmányos eszméknek hódol. De *György* herceg tüdővészben, halálosan beteg.

Khinában az európai bevándorlottak állandó veszedelemben forognak, s az európai hatalmak alattvalóik védelmére intézkedéseket akarnak tenni. Oroszország és Anglia hatalmi érdekeik megóvása végett a japán-kinai tengeren hajóikat szaporítják. A New York Herald híre szerint a kínai császár *Kung* herceg javára le akar mondani, aki aztán Japánnal békét kötne.

KÖZGAZDASÁG.

A budapesti gabonatözsde jegyzése október 12-én:

Buza (új): *Tiszavidéki*: 300 mm. 81.5 k. 6 frt 55 kr, 200 mm. 81.5 k. 6 frt 50 kr, 200 mm. 81.5 k. 6 frt 55 kr, 100 mm. 81.5 k. 6 frt 55 kr, 400 mm. 81 k. 6 frt 55 kr, 100 mm. 81 k. 6 frt 55 kr, 200 mm. 81 k. 6 frt 55 kr, 500 mm. 80.5 k. 6 frt 50 kr, 300 mm. 80.5 k. 6 frt 55 kr. — *Pestmegyei*: 300 mm. 81 k. 6 frt 40 kr, 300 mm. 81 k. 6 frt 42 $\frac{1}{2}$ kr, 300 mm. 80 k. 6 frt 50 kr, 300 mm. 80 k. 6 frt 50 kr, 200 mm. 79 k. 6 frt 47 kr. — *Fehérmegyei*: 500 mm. 80 k. 6 frt 50 800 mm. 79.5 k. 6 frt 50 kr, — *Hartai*: 1800 mm. 81.5 k. 6 frt 62 $\frac{1}{2}$ kr. — *Tolnai*: 900 mm. 79 k. 6 frt 35 kr, — *Zentai*: 5000 mm. 79 k. 6 frt 55 kr, — *Beeskerei*: 4700 mm. 79 k. 6 frt 45 kr. — *Bácskai*: 6000 mm. 78.5 k. 6 frt 40 kr. 3000 mm. 78 k. 6 frt 47 $\frac{1}{2}$ kr, — *Tiszavidéki*: 200 mm. 80 k. 6 frt 37 $\frac{1}{2}$ kr, 300 mm. 79.8 k. 6 frt 40 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Biki Károly urnak. **Györtelek.** Legyen üdvözölve nálunk. Mindaz kedves és derék dolog, amit levelében ír Nagytiszteletű ur. Az ígéret pedig olyan férfutól nem pusztán szó. A családi aggodalmat fordítsa fóra a gondviselés. Tőle várom én is a segédelmet nehéz munkámban s a súlyos gondok közepett. — **Hertelendy-falvi tudósító.** A válasz lényegét adjuk, — de engedelmet, csak a személyes invektívák nélkül. Aldunai, ön s mi lényegében egy ügyet szolgálunk. Véték volna a személyeskedés. Mi saját személyes érzelmeinket is ovakodunk az „Órállóba” vinni, melynek hasábjai elvek szolgálatára hivatják. **Sz-l E-e P-a.** A beküldött verseket kiadom irodalmi rovatunk vezetőjének. Az eredményt itt megüzenem. **Rácz Miklós** urnak. **Kunhegyes.** Csánki Benjámin Kossuth temetésekor mondott szép emlékbeszédét hálás köszönettel kaptam. A mű a mestert, a kiadás célja a Nagytiszteletű ur nemes szívét dicséri. Üdvözlöt mindkettőjöknek. Immanuel. **Sz-gyj-J-f B-s** A kérdéses cikket több heti lap átvette s így mi már nem tehattük. **Főisk. tanári olvasó.** **Debrecen.** Reméljük, most már tárgyaltan az alapos panasz.

Hirdetések jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban S.-A.-Ujhelyt, főtér 9. szám alatt.

Czimbalek és Harnicsár

vízvezetékek, központi fűtések, villamvilágítás és erő-átviteli berendezési vállalat

KASSÁN, (főutca 127. szám.)

Elvállalunk
vívvezetékek

closetek

egyszerű és kettős működésű

szívó- és nyomó

SZIVATYUK

csatornázások

központi gőz-, víz- és légfűtések

GŐZFÜRDŐK

és

fürdőszobák

továbbá

VILLAMOS VILÁGÍTÁS

és

erőviteli berendezéseket

gépgyárakban

malmokban

sör- és szeszgyárakban

fűrésztelpeken

FÜRDŐKBEN

szállodákban

színházakban

és

magánházakban stb.

TELEFONOK.

Készletben tartunk

a fent elősorolt munkához szükséges

A NYAGOKAT.

Műhelyünkben bármily javításokat gyorsan és jutányosan teljesítünk.

Különös figyelembe veendő és csakis ezen

Tokaj város

BEJEGYZETT

ellátott

„TOKAJI

tessék kérni,

cakis a Tokajban létező

ELSŐ TOKAJI COGNAC-GYÁR

mely a magas m. kir. kereskedelmi Minisztérium ellenőrzése alatt áll, mert „Tokaji Cognac” név alatt

nem is Tokajban gyártott értéktelen utánzatok

hozattak forgalomba.

Kapható: Minden nagyobb fűszer- és esemege kereskedésben, gyógyszertárakban, továbbá minden jobb vendéglő és kávéházban.

KITÜNTETÉSEINK:

A magas m. kir. Minisztérium gyárunkat állami kedvezményben részesíti, **Arany érmek:** Páris, Bordeaux Nizza, Brüsszel, Haaga, London. Berlin és Chicagó kiállításaitól.

Diszoklevél mint legmagasabb elismerés:

A bécsi 1894. évi nemzetközi kiállítástól.

Sátoralja-Ujhely, a »Zemplén« könyvnyomtató intézet betűivel.